

2022-12-09

Remissvar promemorian Trygghet för EU-åklagare i Sverige (Ds 2022:25)

Akavia har beretts tillfälle att lämna synpunkter på promemorian Trygghet för EU-åklagare i Sverige. Akavia avgränsar sitt yttrande till vissa delar av betänkandet, nämligen kap 10, 12.3 och 13 kap.

Kap 10 Konsekvenser av att Eppo betalar hela lönen

I avsnittet behandlas konsekvenser av att Eppo ska betala de svenska europeiska delegerade åklagarna hela deras lön och att Ekobrottsmyndigheten inte enligt Eppo-förordningen ska betala dem någon lön alls, ens om de utför arbete för myndigheten. Frågan får ses mot huvudregeln i statlig anställning att arbetstagare vid ledighet eller annan frånvaro från arbetet ska ha löneavdrag (6 kap. 1 §, jämför 9 kap. 2 § i villkorsavtal-T). Utredningen konstaterar att till den del de svenska europeiska delegerade åklagarna är tjänstlediga finns således ingen rätt till lön enligt kollektivavtal. Vidare konstateras att om åklagarna, såsom förutsätts i Eppo-förordningen, är bara delvis tjänstlediga och arbetar delvis som nationella åklagare, uppkommer frågan om det enligt kollektivavtal finns en rätt till lön. Utredningen noterar att i villkorsavtal-T verkar inte finnas någon bestämmelse om löneavdrag som kan tillämpas på den som i en statlig anställning faktiskt utför arbete som nationell åklagare. Å andra sidan verkar inte heller frågan om vem som för statens räkning kan betala ut lön vara reglerad i det kollektivavtalet skriver utredaren. Därvid konstateras att frågor om lön, och löneavdrag, beträffande statligt anställda emellertid är en uppgift för staten såsom arbetsgivare och berörda arbetstagarorganisationer att reglera i kollektivavtal och inte en uppgift för staten såsom lagstiftare. För den händelse det bedöms nödvändigt med en särskild bestämmelse om löneavdrag får det förutsättas att kollektivavtalsparterna tar hand om den frågan.

Akavia delar utredarens uppfattning att det är en uppgift för parterna att i kollektivavtal reglera frågan om lön och löneavdrag beträffande statligt anställda. Det är också en fråga för parterna att ta ställning till huruvida det bedöms nödvändigt med en särskild bestämmelse om löneavdrag eller andra anpassningar av Villkorsavtal-T som kan krävas.

12.3 Social trygghet enligt kollektivavtal

I avsnittet behandlas det förhållandet att i Sverige regleras i praktiken viktiga delar av social trygghet, pension och försäkringsskydd i kollektivavtal. Enligt Eppo-förordningen omfattas bara rättigheter enligt nationell lagstiftning. Utgångspunkten enligt utredarens uppdrag är att de svenska europeiska delegerade åklagarna ska tillförsäkras rättigheter som har anknytning till social trygghet, pension och försäkringsskydd motsvarande de som finns i en nationell åklagaranställning. Utredaren påpekar att utan särskild åtgärd genom kollektivavtal eller lagstiftning skulle de svenska europeiska delegerade åklagarna, som är helt eller delvis tjänstlediga från sina anställningar hos Ekobrottsmyndigheten, förlora viktiga förmåner enligt kollektivavtal som har anknytning till social trygghet, pension och försäkringsskydd. Utredaren

framhåller att det *i första hand* bör vara kollektivavtalsparterna som genom kollektivavtal löser frågor om tillämpningen av befintliga kollektivavtalsbestämmelser inför en ny situation. Om parterna hinner lösa frågan i tid, behöver det inte införas någon lagstiftning om saken.

Därefter anger utredaren att eftersom det är osäkert om det blir någon lösning enligt kollektivavtal lämnas förslag till lagstiftning för att tillförsäkra de svenska europeiska delegerade åklagarna de rättigheter motsvarande vad de skulle ha haft om de enbart arbetat i en nationell åklagaranställning. Utredaren föreslår därför att det ska föreskrivas i Ekobrottsmyndighetens instruktion att myndigheten ska tillämpa bestämmelser om social trygghet, pension och försäkringsskydd i kollektivavtal som myndigheten är bunden av på svenska europeiska delegerade åklagare, varvid tillämpningen ska baseras på att åklagaren enbart arbetat för Ekobrottsmyndigheten och den ersättning åklagaren skulle ha haft då. För att undvika att de svenska europeiska delegerade åklagarna får dubbla förmåner på grund av (den eventuella) författningsregleringen bör det föreskrivas att Ekobrottsmyndigheten ska tillämpa kollektivavtalsbestämmelserna bara till den del motsvarande förmåner inte betalas av Eppo. Utredaren påtalar att det dock får förutsättas att kollektivavtalsparterna i tillämpliga fall anpassar kollektivavtalsregleringen så att dubbla förmåner undviks. För att den månatliga ersättning tillämpningen av kollektivavtalsbestämmelserna, och arbetsgivardeklarationerna, ska utgå från ska bli tydligt bör det föreskrivas att Ekobrottsmyndigheten årligen ska besluta om vilken månatlig ersättning åklagaren skulle ha haft om åklagaren enbart arbetat för myndigheten.

Akavia anser att det bör vara kollektivavtalsparterna som genom kollektivavtal löser frågor om tillämpningen av befintliga kollektivavtalsbestämmelser då svenska åklagare arbetar som europeiskt delegerade åklagare. Dessa medarbetare ska fullt ut åtnjuta samma villkor och ha samma möjlighet att genomdriva sina rättigheter som de skulle ha haft i sin anställning som åklagare. I enlighet med detta har också parterna att ansvara för att anpassa regleringen så att dubbla förmåner undviks. Hur parterna väljer att lösa denna fråga som berör viktiga villkor är en fråga för parterna att gemensamt bedöma och hantera.

Frågan är av principiell betydelse. Anställningsvillkor hanteras enligt den svenska partsmodellen genom kollektivavtal som förhandlas av parterna på arbetsmarknaden. Akavia avstyrker bestämt en lösning där villkor bestäms i lag eller förordning.

Frågan är också av principiell betydelse av skälet att den modell som tillämpas kan antas bli vägledande i de fall Sverige ansluter sig till internationella samarbeten med en struktur som liknar Eppos. Det påtalas också i utredningens direktiv att det genom utredningen skapas förutsättningar för att i framtiden kunna dra nytta av de resultat som utredningen kommer fram till, något som pekar i riktning att resultatet kan komma ha mera principiell bäring. I sammanhanget kan då tilläggas att Akavia och andra parter på arbetsmarknaden kontinuerligt på olika nivåer i EU-arbetet verkar för att den svenska modellen ska respekteras och värnas. Akavia anser därför att någon reglering genom förordning inte bör göras då detta i grunden är en fråga för arbetsmarknadens parter att själva reglera i enlighet med den svenska modellen.

Kap 13.3 Arbetsmiljö

I avsnittet redogörs för hur arbetsmiljöansvaret ska fördelas vad gäller de svenska europeiska delegerade åklagarna. Enligt Eppo-förordningen ska ansvaret för de europeiska delegerade åklagarnas arbetsmiljö ligga på de behöriga nationella rättsliga myndigheterna, i Sverige Ekobrottsmyndigheten. Det konstateras att förordningen får anses innebära att ansvaret ska uppfyllas enligt tillämpliga nationella regler, dock att åklagarna i enlighet med förordningen inte får (i verksamheten för Eppo) i utövandet av sina utredningsbefogenheter och lagsföringsbefogenheter ges order, riktlinjer eller instruktioner från Ekobrottsmyndigheten.

Med ansvaret för arbetsmiljö i Eppo-förordningen bedöms i Sverige avses ansvaret enligt den svenska arbetsmiljölagstiftningen. I arbetsmiljölagen anges att om ett fast driftställe är gemensamt arbetsställe för flera verksamheter, är den som råder över arbetsstället ansvarig för samordningen av arbetsmiljöfrågor. Det innebär att Ekobrottsmyndigheten som råder över arbetsstället har samordningsansvaret i fråga om verksamheterna för myndigheten och Eppo som bedrivs där. Om de svenska europeiska delegerade åklagarna hos EBM utför verksamhet för både myndigheten och Eppo, har myndigheten således ett samordningsansvar. EBM som råder över arbetsstället har ensam ansvaret för bland annat den fysiska arbetsmiljön. Likaså har EBM ansvar ensam för att fortlöpande undersöka risker i verksamheten och systematiskt planera, leda och kontrollera den verksamheten (men inte verksamheten för Eppo).

Utredningen konstaterar att det i och för sig finns en skyldighet för de som bedriver verksamhet på ett gemensamt arbetsställe att samråda och gemensamt verka för att åstadkomma tillfredsställande skyddsförhållande men eftersom Eppo inte är underkastad skyldigheterna enligt arbetsmiljölagen bedöms Ekobrottsmyndighetens ansvar vara begränsat till att försöka samråda och samverka. Efter resonemang konstaterar utredningen att de åtgärder som kan bli aktuella rörande arbetsförhållandena är fysiska åtgärder och organisatoriska och andra åtgärder inom ramen för anställningen som nationell åklagare.

När det gäller situationen då de svenska europeiska delegerade åklagarna inte skulle bedriva någon verksamhet för Ekobrottsmyndigheten följer av Eppo-förordningen att myndigheten ändå har ansvaret för arbetsmiljön enligt den svenska arbetsmiljölagstiftningen. Detta ansvar får då i första hand avse den fysiska arbetsmiljön och tillhandahållande av företagshälsovård samt utredning av eventuella arbetsskador.

Utredningen konstaterar avslutningsvis att det inte behövs lagstiftningsåtgärd om ansvaret för de svenska europeiska åklagarnas arbetsmiljö.

Akavia anser att frågan om tillämpningen av arbetsmiljölagen och arbetsmiljöansvaret fortfarande är oklart i vissa delar och kan därför inte fullt ut stå bakom utredningens slutsats om att det inte behövs lagstiftningsåtgärd.

Den psykosociala arbetsmiljön omnämns exempelvis inte, utan resonemanget berör den fysiska arbetsmiljön. Akavia anser att det finns en rad oklarheter som därvid borde ha klarlagts eller resonerats kring i utredningen. En sådan oklarhet är skyddsombudens befogenheter att agera genom s.k. skyddsstopp. Att den möjligheten står till förfogande när det gäller den fysiska arbetsmiljön kan anses klarlagt men uppfattas i nuläget mer problematiskt rörande den psykosociala arbetsmiljön, till exempel vid hög arbetsbelastning. Å andra sidan bör ett

skyddsombud med fog kunna agera även i en sådan situation hänsyn tagen till arbetsmiljölagens överordnade målsättning

Akavia menar dock att det hade varit välkommet med ett mer utförligt resonemang och en djupare analys i denna del. Vi hade gärna sett en jämförelse med liknande situationer eller redovisning av hur andra länder gjort som anslutit sig till Eppo-förordningen. Likaså hade varit värdefullt med exemplifieringar, inte minst till ledning för framtida situationer. Akavia hade också välkomnat ett resonemang kring om det hade varit möjligt att förtydliga vissa oklarheter i lag, förordning eller instruktion. Akavia beklagar att det i stor utsträckning överlämnas till Ekobrottsmyndigheten och Arbetsmiljöverket att ta ansvar för merparten av oklarheterna.

Patrik Nilsson
Samhällspolitisk chef

Anna Nitzelius
Sakkunnig